

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת וארא****"והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל"**

"ולא ישמע אלכם פְּרַעַה וְנִתְתִּי אֶת יְדֵי בְּמִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאוֹתֵי אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם בְּשִׁפְטֵים גְּדֹלִים" ע"כ (ווארא ז.ד).

-א-

הנה כתיב "והוצאתי את צבאותי", גם כתיב "את עמי בני ישראל", ולכאורה תיבת צבאותי קאי על בני ישראל וא"כ יש כאן כפילות. ברבינו בחיי (ס) "והוצאתי את צבאותי". קרא הכתוב לישראל "צבאותי", לפי שהם כנגד צבא הגלגלים, י"ב שבטים כנגד י"ב מזלות. ועוד שהם נמשלים לכוכבים שנאמר "והנכס היום ככוכבי השמים לרוב" (דברים א. פ). ועוד ירמוז צבאותי אל הצבא העליון, ויהיה שעור הכתוב והוצאתי את צבאותי של מעלה עם עמי בני ישראל של מטה, וזהו שאמרו (מגילה כט א) גלו למצרים שכינה עמהם, ואם שכינה עמהם בגלות ק"ו לשאר העליונים, וזהו שאמרו רז"ל (שבועות לה א) "צבאות" שם קדש הוא ואינו נמחק, לפי שלא נקרא "צבאות" אלא על שם שרי צבאות מעלה, וזהו שהזכיר "יצאו כל צבאות ה'" (בא יב מא) כלומר העליונים והתחתונים, עכ"ל.

בשפתי כהן (ס) ואמר "והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל". אפשר לומר שיובן עם מה שאמרו רז"ל (ראש השנה יא א) בראש השנה שהוא תשרי בטלה עבודה מאבותינו במצרים, אם כן חמש מכות ראשונות היו מניסן עד תשרי, וכן מצאתי כי תקופת ניסן היא כנגד מכת הדם שנהפכו כל מימות מצרים לדם ואז לקו כל מימות שבעולם עד כאן, וחמש מכות אחרונות היו מתשרי עד ניסן כי משפט המצרים במצרים שנים עשר חודש (עדייות פ"ב מ"י), לזה אמר "והוצאתי את צבאותי את עמי" וגו', כי מאחר שבטלה העבודה אין צורך בצבאות שהם המלאכים כי היו במצרים להקל מעליהם, אבל עתה שבטלה העבודה אין צורך בהם, ואמר "את עמי" לא אמר ואת עמי, רמז כאן כי אין ההוצאה לגמרי אלא עד שיביא עליהם חמש מכות אחרונות, ולזה אמר את עמי כי הוא עדיין תלוי ועומד לזה לא אמר ואת, אבל אחר שידעו מצרים כי אני ה' בנטותי את ידי על מצרים" (ווארא ז. ה) שהיא מכת בכורות שהיא מכה אחרונה, אז והוצאתי את בני ישראל מתוכם.

או נאמר "והוצאתי את צבאותי". שאמר הקב"ה למשה שאחר חמש מכות שהוא מכת הדבר שנאמר בה "הנה יד ה' הווי"ה" (ווארא ט. א) שהוא צירוף חמישי הווי"ה של שנים עשר צירופים, אתחיל להוציא, כמו שעושין אנשי השירה שקודם שילכו מוציאים המשאות חוץ למדינה ואחר כך יוצאין האנשים, כן אמר הקב"ה אחר חמש מכות הוציא את צבאותי, ואחר כך בנטותי את ידי שהיא מכת הדבר שנאמר בה "הנה יד ה' הווי"ה", אחר כך "והוצאתי את עמי", ולכן אמר משה במכת הברד "כצאתי את העיר" (ווארא ט. כט) לפי שיצאו צבאות ה', עכ"ל.

באור החיים (ס) והוצאתי את צבאותי את עמי וגו'. **צריך לדעת מי הם הצבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר את צבאות עמי בני ישראל.** ואולי כי יכוין ה' לרשום בתורה הפלגת מעלתנו אצלו כי אין לו צבאות מיוחדים לו כישאל, ולזה אם היה אומר את צבאות עמי וגו' היה מקום לומר כי ה' יש לו הרבה צבאי צבאות וזה אחד מהם, לזה אמר את צבאותי סתם לומר הרשומים ואין צורך לומר צבא פלוני כי באומרך צבאות ה' אחד הוא המיוחד, ואחר כך אמר מי הוא זה ואיזה הוא את עמי בני ישראל, ויתבאר הכתוב על דרך כלל ופרט אין בכלל צבאותי אלא הפרט שהם בני ישראל, ומעתה לא יקרא בכינוי צבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים, עכ"ל.

-ב-

ונראה דגם י"ל והוא עפ"י מש"כ בשפת אמת (פסח תרנו מאמר א) בד"ה בהגדה 'עבדים היינו לפרעה' כו' ומסיים 'ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו הרי אנו' כו'. **וקשה הלא לא התחיל עבדים היו אבותינו רק היינו ויוציאנו, ומה שייך לסיים על זה אלו לא הוציא את אבותינו.** ונראה לבאר הענין כי ראינו שמעולם מיד כשהבטיח הקדוש ברוך הוא זרע לאאע"ה נאמר לו "גר יהיה זרעך"

-ג-

כ"ה במדרש רבה (יתרו כח ו) ד"א "ויודבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר" (יתרו כ א), א"ר יצחק מה שהנביאים עתידים להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני, שכן משה אומר להם לישראל "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום" (נצבים כט ד), עמנו עומד היום אין כתיב כאן אלא עמנו היום אלו הנשמות העתידות להבראות שאין בהם ממש שלא נאמרה בהם עמידה, שאע"פ שלא היו באותה שעה כל אחד ואחד קבל את שלו, וכי ע"כ.

ובפי' ידי משה (קהלת רבה א י) בד"ה אפילו מה שתלמיד ותיק וכו' פ"י לפי שכל הנשמות היו בהר סיני וקבלו חלקם שם והכל נאמר ע"י משה, א"כ על כרחך שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר ניתן ע"י משה וק"ל, עכ"ל.

ע"י מדרש רבה (בשלח כא ה) ומהו "והנה מצרים נוסע אחריהן" (שם יד ט) שרן של מצרים היה שמו מצרים וכו', עכ"ל.

* *

וע"ע במדבר (ב ג, ושם לב), **בהעלתך** (י יד, ושם כח), **מסעי** (לג א) שכתוב תיבת "לצבאות" חסר וא"ו, והוא משום דאין כאן רק כוונה אחת, היינו על עם ישראל ודו"ק.

¹ כ"ה במדרש רבה (יתרו כח ו) ד"א "ויודבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר" (יתרו כ א), א"ר יצחק מה שהנביאים עתידים להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני, שכן משה אומר להם לישראל "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום" (נצבים כט ד), עמנו עומד היום אין כתיב כאן אלא עמנו היום אלו הנשמות העתידות להבראות שאין בהם ממש שלא נאמרה בהם עמידה, שאע"פ שלא היו באותה שעה כל אחד ואחד קבל את שלו, וכי ע"כ.